

BOYE | KOEKEBAKKER | KRAKSTAD | OUST

FINANSIELLE EMNER

15. UTGAVE

Innholdsoversikt

Kapittel 1	Innledning	13
Kapittel 2	Beregning av sluttverdi, nåverdi og annuitet	23
Kapittel 3	Budsjettering av kontantoverskuddene for investeringer	57
Kapittel 4	Investeringskalkyler	75
Kapittel 5	Lånekostnad og viktige låneformer	115
Kapittel 6	Kalkyler med skatt	141
Kapittel 7	Kalkyler med prisstigning	175
Kapittel 8	Beregning av avkastningskrav for investeringer	199
Kapittel 9	Styring av kapitalbindingen i omløpsmidler	249
Kapittel 10	Likviditetsbudsjetter	275

Innhold

Forord 5

Kapittel 1. Innledning 13

- 1.1 Finans 14
- 1.2 Det finansielle systemet i Norge 16
- 1.3 Organisering av finansfunksjonen 19
- 1.4 Innholdet i de enkelte kapitlene 19

Kapittel 2. Beregning av sluttverdi, nåverdi og annuitet 23

- 2.1 Tidslinje 24
  - Bruk av finansiell kalkulator 25
  - Bruk av Excel 25
- 2.2 Beregning av sluttverdi av et beløp 26
  - Manuell løsning (enkel kalkulator) 27
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 27
  - Løsning ved hjelp av Excel 28
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 29
  - Løsning ved hjelp av Excel 30
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 30
  - Løsning ved hjelp av Excel 31
- 2.3 Beregning av nåverdi 31
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 32
  - Løsning ved hjelp av Excel 32
  - Løsning ved hjelp av kalkulator 33
  - Løsning ved hjelp av Excel 33
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 34
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator og Excel 34
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 35
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator og Excel 35

- 2.4 Sluttverdi og nåverdi av flere, varierende beløp 36
  - Manuell beregning 36
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 37
  - Manuell løsning 37
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 38
  - Løsning ved hjelp av Excel 39
- 2.5 Nåverdien av en uendelig vekstrekke med konstant vekst 39
- 2.6 Nåverdien av en endelig vekstrekke med konstant vekst 42
  - Manuell løsning 45
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator eller Excel 45
  - Løsning ved hjelp av Excel 45
- 2.7 Nåverdien er en uendelig annuitet 45
- 2.8 Nå- og sluttverdi av en endelig rekke annuiteter 47
  - Manuell løsning 48
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 48
  - Manuell løsning 49
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 49
  - Løsning ved hjelp av Excel 49
- 2.9 Fra nåverdi til annuitet 50
  - Løsning ved hjelp av finansiell kalkulator 50
  - Løsning ved hjelp av Excel 50

Kapittel 3. Budsjettering av kontantoverskuddene for investeringer 57

- 3.1 Anleggskapitalbehov 58
- 3.2 Driftskapitalbehov 59
- 3.3 Modell for beregning av kontantoverskudd på basis av resultat 59

- 3.4 **Eksempel: tilnærmet beregning av driftskapitalbehovet** 61
  - Innledning 61
  - Budsjett for oppstartingsperioden 62
  - Budsjett fra oppstartingsperioden til prosjektet avsluttes 64
  - Kontantstrømsberegning ved omsetningsvekst, tilnærmet metode 65
- 3.5 **Beregning av kontantoverskuddene for hele levetiden** 65
- 3.6 **Kvantifiseringsusikkerhet** 66
- 3.7 **Allerede medgåtte kostnader** 67

Kapittel 4. Investeringenskalkyler 75

- 4.1 **Lønnsomhetsvurdering av investeringer belyst ved ulike kalkylemetoder** 78
  - Forutsetninger 78
  - Nåverdimetoden 78
  - Internrentemetoden 82
  - Annuitetsmetoden 84
  - Tilbakebetalingsmetoden 85
- 4.2 **Valg mellom gjensidig utelukkende investeringer** 87
- 4.3 **Beregning av internrenten når kontantoverskuddene skifter fortegn flere ganger** 91
- 4.4 **Økonomisk levetid** 92
  - Beregning av økonomisk levetid ved nyanskaffelser 92
    - A) Engangsinvesteringer 94
    - B) Uendelig kjede av investeringer 95
  - Utskiftning 96
- 4.5 **Nærmere om beregning av kontantoverskuddene** 98
- 4.6 **Andre økonomiske beregninger** 101
- 4.7 **Valg av investeringer** 102
- 4.8 **Eksempel** 103

Kapittel 5. Lånekostnad og viktige låneformer 115

- 5.1 **Effektiv rente** 116
- 5.2 **Avdragsformer** 120
- 5.3 **Renten** 121
- 5.4 **Sikkerhet og låneforpliktelse** 124
- 5.5 **Låneformer** 125
  - Kortsiktig kreditt 126
  - Mellomlange lån 130
  - Langsiktige lån 131
- 5.6 **Valg av lån** 133

Kapittel 6. Kalkyler med skatt 141

- 6.1 **Inntektsskatt** 142
- 6.2 **Finansregnskap og skatteregnskap** 144

- 6.3 **Finansinvesteringer** 145
  - Aksjonærmodellen 145
  - Aksjesparekonto 148
  - Fritaksmodellen 149
  - Boligsparing for ungdom 150
- 6.4 **Realinvesteringer** 151
  - Beregning av nåverdien av saldoavskrivninger 151
  - Beregning av nåverdi og internrente etter skatt 154
  - Beregning av forrentning av egenkapitalen 160
  - Etterskuddsskatt 162
  - Salg av driftsmiddel 163
  - Oppsummerende eksempel 165
- 6.5 **Formuesskatt** 167

Kapittel 7. Kalkyler med prisstigning 175

- 7.1 **Nominell og reell rente** 176
- 7.2 **Realavkastning av banksparing** 178
- 7.3 **Lønnsomhetsberegning av investeringer** 179
- 7.4 **Lån med prisstigning** 187
- 7.5 **Variierende prisstigning** 189
- 7.6 **Pristigning og kapitalbinding i omløpsmidler** 190
- 7.7 **Investeringenskalkyle med kapitalbinding i omløpsmidler** 192

Kapittel 8. Beregning av avkastningskrav for investeringer 199

- 8.1 **Holdning til risiko** 200
- 8.2 **Beregning av avkastningskrav på grunnlag av fremtidige utbytter** 202
- 8.3 **Beregning av avkastning og standardavvik for enkeltaksjer** 205
- 8.4 **Risikoen for en portefølje** 208
- 8.5 **Måling av markedsrelatert risiko** 211
- 8.6 **Kapitalverdimodellen (CAPM)** 212
- 8.7 **Avkastning for totalkapitalen (WACC)** 217
- 8.8 **Sensitivitetsanalyse** 220

Kapittel 9. Styling av kapitalbindingen i omløpsmidler 249

- 9.1 **Likvide beholdninger** 250
  - Likviditetsreserven 250
  - Betalingsoverføringer 252
  - Konsernkonto 252
  - Plassering av overskuddslikviditet og dekning av underskuddslikviditet 253
- 9.2 **Kundefordringer** 253
  - Innledning 253
  - Kredittvurdering 255
  - Kredittbetingelser 256
  - Tiltak fra levering til forfall 259
    - Fakturering 259

INNHOOLD

<i>Kontoføring</i>	259
<i>Reklamasjon</i>	259
Tiltak etter forfall	260
Kredittovervåking	262
<i>Overvåking av den enkelte kunde</i>	262
<i>Overvåking av kundemassen</i>	263
Analyse av morarenteinntekter	266
Kostnader ved kredittgivingen	267
Organisering av kredittarbeidet	267
Fordringshavers stilling ved konkurs, gjeldsforhandling og akkord	268

Kapittel 10. Likviditetsbudsjetter	275
10.1 Innledning	276
10.2 Budsjettering på månedsbasis	276
10.3 Langtidslikviditetsbudsjett	290
10.4 Oppfølging av likviditetsbudsjett	294
10.5 Tidshorison i likviditetsplanleggingen	296

Utvalgt litteratur	303
---------------------------	-----

Stikkordregister	305
-------------------------	-----

Innhold

- Figur 1.1** Hvordan overskuddslikviditet hos private husholdninger, offentlige virksomheter og private virksomheter finner veien til husholdninger og virksomheter som etterspør kapital 18
- Figur 2.1** Sluttverdi av 1 krone 29
- Figur 2.2** Nåverdi av 1 krone 35
- Figur 2.3** Beregning av sluttverdi 36
- Figur 4.1** Nåverdiprofil 82
- Figur 4.2** Tilnærmet beregning av internrenten 83
- Figur 4.3** Gjensidig utelukkende investeringer 89
- Figur 4.4** Investering med to internrenter 92
- Figur 4.5** Optimalt utskiftningspunkt 97
- Figur 5.1** Nåverdiprofiler for lån 120
- Figur 5.2** Illustrasjon av factoring 128
- Figur 8.1** Indifferenskurver for en investor med risikoaversjon 202
- Figur 8.2** Avkastning for enkeltaksjer og porteføljer 208
- Figur 8.3** Risiko og porteføljestørrelse 209
- Figur 8.4** Markedsrelatert risiko for tre aksjer 211
- Figur 8.5** Illustrasjon av hvordan β beregnes 211
- Figur 8.6** Kapitalverdimodellen 213
- Figur 8.7** Beregning av forventet avkastning og standardavvik for en portefølje 229
- Figur 8.8** Perfekt negativ korrelasjon 231
- Figur 8.9** Uavhengige investeringer 232
- Figur 8.10** Forventet avkastning og standardavvik for en portefølje bestående av to aksjer 233
- Figur 8.11** Forventet avkastning og standardavvik for alle tenkelige investeringsporteføljer 234
- Figur 8.12** Optimal tilpasning når man bare kan investere i risikable eiendeler 235
- Figur 8.13** Optimal tilpasning når man kan investere både risikofritt og i risikable eiendeler 236
- Figur 8.14** Optimal tilpasning for investorer med ulik risikoholdning 236
- Figur 8.15** Kapitalverdimodellen 240
- Figur 9.1** Optimal likviditetsreserve 251
- Figur 9.2** Rating-rapport 263
- Figur 10.1** Modell for likviditetsbudsjett 277
- Figur 10.2** Budsjetteringsprosessen 284
- Figur 10.3** Likviditetsmodell 291
- Figur 10.4** Likviditetsrapport for januar måned 295